

2 Timoti

Nalobulat năpisulan na-văha-ru-an aPol totoi van hăn aTimoti

Ase itos nalobulat năpisulan egai?

APol itosi.

APol itosi hăn năsa?

APol inau ke asike idareh timat ale len nalobulat năpisulan egai ikel mai aTimoti ke timaskel ur na-kel-uri-an tovoi naut kămas alat lotosor tasi.

APol itosi van hăn ase?

APol itos nalobulat năpisulan egai van hăn aTimoti, năuluŋan sua tovi tarhăt san, aPol tolămas buni.

APol itos nalobulat năpisulan egai ŋais mai len naut a be?

Itosi van hăn aTimoti păpadaŋ hăn nasihau tovi A.D. 67 năboŋ totoh len naim bəbaŋis tătas.

1) APol ikel na-ke-ivoi-an mai aTimoti, isor tuŋ ŋosi (1.1-2)

2) APol ikel mai aTimoti ke teil gəgat len nauman aGot tolav maii (1.3-18)

3) Susumar len aYesu Kristo năboŋ nămauran todaŋ (2.1-26)

4) APol isor văsăvasai husur năvide sinăvanuan gail len năboŋ naməkot (3.1-9)

5) Təgau gat năpusanan hăn na-kel-uri-an tovoi (3.10–4.8)

6) Nasudələmian siPol mai nakelean naməkot san (4.9-22)

Na-ke-ivoi-an siPol

1 ¹ Ginau, aPol bogai. AGot itabtabuh len ginau hăn năbėvi ahai pispisul sua seKristo, aYesu. Gai esəvat ginau hăn năbikel ur na-kel-gati-an san ke len aYesu Kristo bėviol hăn nămauran mai năvanuan gail. ² Nutos nalobulat năpisulan egai van hăn gaiug, aTimoti, anatuŋw len nadələmian, notolămas bun gaiug.^a AGot teviol kămas hăn navoian mai gaiug, nələn titaŋis gaiug, mai gai tigol nələm tikad natəmat tabtab; natgalenan tovoi legəm təban aGot Tata mai aYesu Kristo, aMasta sidato.

^a 1.2 Uman 16.1

APol ike aTimoti teil gəgat

³Timoti, len nəlogw tomasil, nulotu hən aGot hum atəmagw gail ta sutuai lotogole, ale nosipa vi təban aGot hən gaiug.^b Len na-sor-tuŵ-an sagw len nalennəyal mai nalenmariug nunau gat gaiug tabtab, nusor tuŵ mōs gaiug. ⁴Nunau gat nətaŵan saŵ nəboŵ notoriŵ gaiug, ale noləŵon masuŵ hən nəberis gaiug tətəs hən nəbepul hən nakemkeman. ⁵Nunau gat nadəlomian tokitin gotokade, topat a mō len aLois, atabəŵ pəhəŵut, mai aEunis, anaŵ, ale noləboi səhoti ke tovi nadəlomian enan topat len gaiug am. ⁶Husur natenan nukele tətəs mai gaiug ke geutaut hən gaiug len naviolan aGot toviol hən mai gaiug nəboŵ notoriŵ navəlagw len gaiug, hən naviolan enan bəgəm daŵ am.^c ⁷Bathut aGot saviol hən aNunun hən datbəmətəhw, eviol hən hən datbidaŵ, datbələmas bun nəvanuan gail, ale datbətəgau gat nəlodat gabag bīnor.

⁸Imaienan, sageməmau hən gəbikel ur aMasta sidato. Sagemətəhw. Sa-nahuruŵ tisa len ginau husur nototoh len naim bəbaŵis mōsi.^d Be len nədaŵan siGot, bōn mai ginau len na-ləŵon-isa-vəsa-an mōs na-kel-uri-an tovoi. ⁹Evi aGot tolav kuv gidato dan nəsaan sidato, totabtabuh len gidat hən datbēvi nəvanuan san səbōn gail ŵai. Savi len nəsa dattogole, be len naləŵonian san husur navoian toviol kəmas hən ta sutuai, natubatan tobuer sal. Eviol hən mai gidato len aKristo aYesu. ¹⁰Avil gagai aKristo aYesu evisi tia hən datbikad navoian enan. Atenan ilav kuv gidat dan nəsaan sidato. Igol ke nəmatan səkad nədaŵan am, ale len na-kel-uri-an tovoi, ikel vəhot nəmauran kitin mai gidato, tovi nəmauran vi sutuai, nəmatan todədas bəsəhori.

¹¹AGot itabtabuh len ginau hən nəbəgəm vi ahai pispisul sua, ahai pūsan sua hən nəbikel ur na-kel-uri-an tovoi egai.^e ¹²Husur enan noləŵon isa vəsa gagai len naim bəbaŵis. Be nahurugw səsa bathut noləboi aGot, gai notoriŵ nəlogw lan, nunau ləboii, nəlogw sauri ke eləboi bətəgau gol nəsa notoriŵi len navəlan van vəbar nəboŵ totibau enan. ¹³Gosəsəlōŵ tia hən nəpūsan tokitin notokele. Təgau gati hən gəbigol tətōŵ hən len nadəlomian mai na-ləmas-buni-an dattokade len aKristo aYesu. ¹⁴Len nədaŵan seNunun aGot, totoh len gidato, təgau gol nakitinan enan, aGot toriŵi len navəlaŵ, havhav hən tivoi.

¹⁵Goləboi tia ke alat a Asia pīsi lupair dan ginau, galito eru, aFikelus mai aHermokenes, arumaienan. ¹⁶Nusor tuŵ ke Nasub tivoi hən nəbat-hudud siOnesiforus husur vəha-sōbur gai igol ginau noləŵon ivoi, ale saməmau hən bēmədoŵ təban ginau, naut kəmas natsen gail lotobaŵis ginau. ¹⁷Be nəboŵ tobar naut a Rom ekəta doŵ ginau van van vəbar tosaŵ ginau. ¹⁸Nusor tuŵ mōs aOnesiforus ke len nəboŵ totibau, Nasub tilolosa

^b 1.3 Rom 1.8, 10 ^c 1.6 1Tim 4.14 ^d 1.8 2Tim 1.16 ^e 1.11 1Tim 2.7

həni. Gunau ləboi tia ke gai tovi tarhət sagw len nəvīde tosoḅur len naut a Efesus.

Susumar len aYesu Kristo

2 ¹Imaienan, gaiug māu, anatumw len nadəlomian, gidan len navoian aYesu Kristo toviol kəmas həni. ²Ale naḡusanan gotosəsəloŋ hən ginau notokele len nəhon nəvanuan tosoḅur, riŋ natgalenan len navəlan nəvanuan gail gotoləboi gəḅeriŋ nəloḡ len galito, galit lotoləboi ləḅeḡusan həni mai nəvanuan tile gail am.

³Gidan ḅur na-ləŋon-isa-vəsa-an suḡan gotovi nasoltia sua tovoi siYesu Kristo. ⁴Nisor kəta maiegai bai: Nasoltia toum hum nasoltia akis, imakuv dan nəmauran silat ləsavi soltia. Igol tomaienən hən nakomada tolekis həni hən ḅegəm vi soltia, ḅehəhəvur həni. ⁵Ale avan ideh togamgam, ḅehusur nalo hən nəgamgaman, eləboi ḅigam səhor galit lotogam hən ḅilav nəprais.^f ⁶Ale nəvanuan nəmabulan toum todaŋ, nəboŋ nəhol ḅivən, ḅimatu, gai timashan nəhanian nametəkav. ⁷Nau nəsa notokelkele, ale Nasuḅ dereh tevi tarhət saḡ hən gəḅeləboi səhot natgalen ḡisi.

⁸Nau gat akis hən aYesu Kristo, aGot tolavi dan nəmatan, tosua len nəpasusan siTevit; egai evi na-kel-uri-an tovoi notokel uri. ⁹Husur notokel uri, noləŋon isa vəsa ḡosi, ale lubaŋis gat ginau ḡosi hum notovi nəvanuan toḅur kotov nalo. Avil səkad avan ideh toləboi ḅibaŋis gat nasoruan siGot! ¹⁰Imaienan nudan ḅur natit ḡisi ḡos alat, aGot tolekis hən galito, hən galit am ləḅikad nə-lav-kuvi-an dan nəsaan salito len aYesu Kristo, ale toh mai aGot vi sutuai. ¹¹Goləboi gəḅeriŋ nəloḡ len nasoruan egai, ke:

Datḅimat tia mai aKristo,
derek datitoh maii balai am.

¹² Datḅidan ḅur na-ləŋon-isa-vəsa-an ḡosi,
derek dateil a ḡo maii suḡan nakiŋ gail.

Datḅikele ke datsaləboi gai,
derek atenan tikele ke saləboi gidato.

¹³ Datḅipair dan gai boŋ ideh,
atenan asike ipair dan gidat boŋ ideh,
husur nəḅoruan san imagenan.
Gai edədas ḅimakuv dan nəḅoruan san.^g

Nəvanuan nauman aGot tohəhəvur həni

¹⁴Kel natgalenan mai alat lotokad nadəlomian hən ləḅinau təlmam hən gail. Kel nalələgauan mai galito len nəhon aGot ke, saleḅitḅituh husur nasoruan. Naḅitḅituhan tomaienən sagol natideh tovoi be emədas alat

^f 2.5 1Kor 9.24-27 ^g 2.13 Hən naves 11-13, ris Rom 6.8; Mat 10.33; Luk 12.9; Num 23.19

lotosəsəlönj həni ŋai. ¹⁵Hisi hən gəḃegəm koti vi vanuan nauman kitin len nəhon aGot; nəvanuan nauman saməmau hən nauman san toḃusan tonor hən nasoruan hən nakitinan. ¹⁶Gebulatut dan naholan totaḃtaḃor saputsan aGot, naholan kəmas, husur eliv nəvanuan gail van van vi tut dan naḃide tonor hən naḃoruan siGot. ¹⁷Nasoran tomaianan emədas alat siYesu hum nəmanuŋ togəm tibau van gol ke toḃos niben. AHimeneus mai aFiletus arukad naholan tomaianan.^h ¹⁸Arupal sob dan nakitinan. Arukel ke na-le-məhat-an dan nəmatan evisi tia, gol ke aromədas nadəlomian sinəvanuan galevis. ¹⁹Naut kəmas gəlaru, nadəlomian len aKristo ehum nəpaudesen todaŋ siGot toil gəgat sal ale aGot itos gat nategai lan ke: “Nasuḃ aGot eləboi galit lotovi esan,” mai “Avan ideh tokele ke Nasuḃ aGot tovi masta san, gai timaspair dan nəsaan, riŋ gaḃulani.”ⁱ

²⁰Len naim sinəvanuan totibau ideh ikad nasiloh mai naḃiliwai lotoum həni hən nagol mai nasilva ale loriŋ nəhanian tovoi len gail. Wake galevis loum həni hən nəhai mai nətan ḃulau, ale loriŋ nəpahsago len gail. ²¹Avan ideh ḃigol gai ḃiveveu dan nəsaan, dereh tehum naḃiliwai, aGot toləboi ḃetəgau hən ḃigol nauman tovoi həni. Evi siMasta səḃon ŋai, toutaut həni m̄os nauman tovoi p̄isi san. ²²Imaianan, tah mai alat nəlolit tomasil lotolotu hən Nasuḃ. Gam dan naləŋonian tosa gail simantuhmar.^j Gam kitev nanoran, nadəlomian, na-ləmas-buni-an, mai natəmat, hən nəloḃm̄ ḃikade. ²³Gam dan na-sor-ḃalḃal-an tomelmel, totətan, husur goləboii ke legəm vi ḃalḃalan. Sagitah mai nəvanuan gail lotohol husur natit tomelmel, lototətan həni, husur goləboii ke dereh liḃal sile. ²⁴Avil naslev siNasuḃ m̄au, satibal be tisor maluḃluḃm̄, tivoi hən nəvanuan p̄isi, teḃusan hən nasoruan siGot tiḃarḃar, satikad nəlol paŋpaŋ tutut van hən alat lotosor tasi, ²⁵be len nəlon tomədau, tigol alat lotosor tasi linor. Bathut aGot hum ma ḃegəgel hən nəlolito hən ləḃipair dan nəsaan salito, ale ləboi səhot nakitinan. ²⁶Ale dereh nənauan tonor tetəlmam hən galito hən ləḃigam yav dan nəhai tata setəmat tota gol galit hən ləḃigol nəsa gai toləŋoni.

Nəboŋ hən nanoŋan hən navile a pan

3 ¹Nau ləboi nategai ke: len nəboŋ hən nanoŋan hən navile a pan, dereh tikad nəboŋ todaŋ gail, nəlon nəvanuan gail ḃetuhatuh len gail. ²Husur nəvanuan gail dereh leləmas bun galit gabag mai nəvat, lisal suh galit gabag, leḃiv, lisor mədas nahəsən nəvanuan, asike lugol nəsa analit mai atəmalit lotokele, asike lukad nasipaan, dereh lemətahun aGot len nəmauran salito, ³asike loləmas avan ideh, asike lukad nalolosaan,

^h 2.17 1Tim 1.20 ⁱ 2.19 Isa 28.16; Jon 10.14; Num 16.5; 1Kor 1.2 ^j 2.22 Husur aTimoti tovi uluḃman, naut egai ike simantuhmar, be len nasoruan ta Kris namilen evi alat ləsələh sal be lototibau, aḃilitilathutai mai aḃilitilattəbarehreh.

dereh lisor mēdas nāboruan sinəvanuan gail, asike lotəgau gat nəlolit gabag ivoi, dereh ligolgol nasənanhan, lemətahun natit p̄isi tovoi, ⁴lerin na-ke-ṽan-an gail len navəlan aenemi salit gail, asike lukad nənauan len nəsə ləb̄igole, dereh lipatpat galit məhat len nənauan salit səb̄olito, leləmas bun naləḡonian salito, be asike loləmas bun aGot. ⁵Dereh legəgəras ke lotolotu hən aGot, be lotətas gol nədaḡan hən nalotuan enan. Timoti, gipair dan nəvanuan gail lotomaienan. ⁶Bathut alatenan galevis lob̄is lohoim gail hən ləb̄iwol hən nəmauran silatpəhəṽut ləsail gəgat, latpəhəṽut nəlolit totuhathuh buni hən nəsaa, naləḡonian salit tiltile towol hən galito. ⁷Alatpəhəṽut lotomaienan ludoḡ naḡusanan toveveu akis, be lodədas ləb̄eləboi səhot nakitinan. ⁸Ahai p̄usan gəgəras lotomədas alatpəhəṽut maienan, nənauan salit itaṽtaṽor vavinu, ale len nətərhət hən nadəlomian, luteh, lovi naut kəmas, lomətahun nakitinan hum aJannes mai aJabres artomətahun aMoses.^k ⁹Avil ahai p̄usan gəgəras galenan, asike loləboi ləb̄ivan am, husur namelmelan salito dereh timasil hən nəvanuan p̄isi hum namelmelan siJannes mai aJabres ta m̄o.

Təgau gat naḡusanan sagw

¹⁰Be gaiug aTimoti, gugol husur naḡusanan sagw; naṽide hən nəmauran sagw; nəsə notoke nigole, nəmauran sagw topat m̄osi; gugol husur nadəlomian sagw; na-təgau-gati-an hən nəlogw; na-ləmas-buni-an sagw mai nasusumaran sagw. ¹¹Goləboi ke nəvanuan gail lomədas tabtab hən ginau, lugol noləḡon isa vəsə len naut a Antiok, a Ikonium mai a Listra. Goləboi na-ləḡon-isa-vəsə-an gail lotovisi hən ginau notodaḡ buri, be Nasub̄ ilav kuv ginau dan gail p̄isi.^l ¹²Be səvi ginau ḡai, avan ideh toke b̄ikad nāboruan siGot len nəmauran san, b̄ibon mai aYesu Kristo, dereh nəvanuan gail lemədas tabtab hən. ¹³Be nəvanuan tosa gail mai nəvanuan gəgəras gail dereh lisa vəsə səhor ta m̄o, dereh legəras nəvanuan gail ale nəvanuan gail dereh legəras galito, hən galit gabag ləbedəlom nagəgərasan. ¹⁴Avil gaiug māu, geil gəgat tabtab len natgalen gotonau səhoti, gotoləboi səhoti husur goləboi alat lotoḡusan, lotolav natgalenan mai gaiug.^m ¹⁵Nəboḡ gotovi natətai sal goləboi natosian siGot tia, toləboi b̄ilav mai gaiug naləboian hən gəb̄ehusur naḡisal tonor m̄os nə-lav-kuvi-an dan nəsaa sam̄ len nadəlomian len aYesu Kristo. ¹⁶Nəkadun natosian siGot p̄isi evi aNunun aGot tomaur. Natosian galenan luvoi hən naḡusanan hən nakitinan, luvoi hən ləb̄esivoh len nəvanuan tokad nəsaban ideh, luvoi hən ləb̄igol naṽide hən nəvanuan b̄inor, luvoi hən naṽusanian hən nanoran, ¹⁷hən ke nəvanuan siGot b̄ikad namitisau, eləboi b̄igol natideh tovoi.

^k 3.8 Exo 7.11, 22. Situai len naut a Ijip, naulum̄an nabehi eru, aJannes mai aJabres, aromətahun aMoses. ^l 3.11 *Antiok, Ikonium, mai Listra*: Uman 13.14-52, 14.1-20

^m 3.14 2Tim 1.13

4 ¹Nukele mai gaiug, len nəhon aGot mai aYesu Kristo bəpəpehun navoian dan nəsaan hən alat lotomaur mai alat lotomat; husur len navisian san dereh tevi kiŋ balai ale nukel mai gaiug ke: ²Kel ur nasoruan siGot, daŋ buri, naut kəmas ləbələŋoni o asike ləbələŋoni. Len na-toh-mədau-an hən nasusumaran mai naʔusanan, mitikel vəhot nəsaan ideh, sivoh len nəvanuan togol tosa, ale mitigol nəvanuan gail leləŋon tivoi am len nəlolito. ³Husur len nəboŋ bəgəmai, nəvanuan gail asike lesəsələŋ hən naʔusanan tokitin, be dereh lehusur naləŋonian tosa salito, dereh litariv ahai ʔusan ideh tokel nəsa galit lotomalkəkəkət hən ləbəsəsələŋ həni. ⁴Dereh lipair dan nakitinan van hən nəbəl gəgəras gail. ⁵Be len natit ʔisi, gaiug māu, getəgau gat gaiug gabag. Gidaŋ buri na-ləŋon-isa-vəsa-an, gol nauman hum avan sua tokel ur na-kel-uri-an tovoi, gol ʔis nauman aGot tolavi mai gaiug hən bihav.

⁶Nokəmaienan husur nəmauran sagw egəm hən nagilen, ehum nəda hagw tosel len natutumavan. Dereh nimat. ⁷Nuʔal len nəbalan tovoi tia, nuŋam len nəgamgaman tonəŋ tia, notəgau gat nadələmian tia. ⁸Gagai van, aGot satotəgau nəpraiss hən nanoran mōs ginau. Nasuʔ topəpehun navoian dan nəsaan len nanoran, dereh teviol həni mai ginau len nəboŋ totibau enan. Be savi ginau ŋai, dereh teviol həni mai alat lotoləmas buni, toh vir natələmaman san.

Nə-mariss-kotovi-an

⁹Saʔsaʔut hən gəbəgəm hən ginau tutut. ¹⁰Bathut aTemas igam dan ginau vi Tessalonika husur eləmas masuʔ hən natit gail mai naʔide silat navile a pan egai. AKresens evi Kalatia mai aTitus evi Talmatia.ⁿ ¹¹ALuk ŋai itoh mai ginau. Nəboŋ gəbəgəmai, gesəhar aMak husur eləboi bevi tarhət sagw len nauman sagw gegai.^o ¹²Nosəvat aTikikus vi Efesus tia.^p ¹³Noriŋ nahurabat naut susus sagw mai aKarpus len naut a Troas. Nəboŋ gəbəgəmai, pati gəmai ale pat naləbəlulət gail, noləŋon masuʔ hən naləbəlulət nototuʔat tos len gail.^q

¹⁴Goləboi aAleksada toum hən nametələi a? Gai igol natit tosa tosoʔur hən ginau. Ale dereh Nasuʔ tesisil həni sil nəsa togole. ¹⁵Gaiug am gelələgau hən satemədas gaiug husur gai emətahun bun nasoruan sinamito.

¹⁶Len nakotan nametəkav sagw, səkad avan ideh tovi tarhət sagw, galit ʔisi lugam dan ginau. AGot satinau gat nəsa lotogole, be rubati dan galito. ¹⁷Avil Nasuʔ itah mai ginau, evi tarhət sagw, ilav nədaŋan mai ginau hən nəbikel ur ʔis na-kel-uri-an tovoi, ale hən galit ʔisi ləsavi Ju ləbəsəsələŋ həni. Ale ilav kuv ginau dan nəmatan, ehum tolav kuv ginau

ⁿ 4.10 *Temas*: Kol 4.14; Flm 24; *Titus*: 2Kor 8.23; Kal 2.3; Tit 1.4 ^o 4.11 *Luk*: Kol 4.14; Flm 24; *Mak*: Uman 12.12, 25; Kol 4.10; Flm 24 ^p 4.12 *Tikikus*: Uman 20.4; Efe 6.21-22; Kol 4.7-8 ^q 4.13 *Troas*: Uman 20.6

dan nalion b̄ikat p̄apas ginau. ¹⁸Nasub̄ dereh tilav kuv ginau dan nau-
man n̄asaan p̄isi silat lotom̄edas ginau, tet̄əgau gat ginau, səhar ginau
h̄ən n̄əb̄eb̄is len natohan p̄ipihab̄əlan len n̄əməv. N̄ə-sal-suhi-an tivan h̄ən
aGot toyalyal vi sutuai sutuai! Ganan.

Nasudəlam̄ian

¹⁹Ale Timoti, kel na-ke-ivoi-an mai aPriska mai aAkwila mai alat
lototoh len naim siOnesiforus.^r ²⁰AErastus itoh tin a Korint, be noriŋ
aTrofimus tom̄əsah itoh len naut a Miletus.^s ²¹Nah̄əbati h̄ən naut susus
dereh teḡəmai, gisaṽsaṽut ḡəm a m̄o. AEpulus mai aPutens mai aLinus
mai aliten aKlautia mai n̄əbathudud nad̄əlomian p̄isi lukel na-ke-ivoi-an
mai gaiug.

²²Nasub̄ titoh len n̄əlom̄. Navoian aGot toviol k̄əmas h̄əni, tipat len
gaiug.

^r 4.19 *aPrisilla mai aAkwila*: Uman 18.2, lokis aPrisilla h̄ən aPriska am; *Onesiforus*: 2Tim 1.16-17

^s 4.20 *Erastus*: Uman 19.22; Rom 16.23; *Trofimus*: Uman 20.4, 21.29